SOSYAL BİLİMLER ALANINDA AKADEMİK ARAŞTIRMALAR

Editör

Doç. Dr. Dursun BALKAN

DUVAR

SOSYAL BİLİMLER ALANINDA AKADEMİK ARAŞTIRMALAR

Editör
Doç. Dr. Dursun BALKAN

Sosyal Bilimler Alanında Akademik Araştırmalar
Editör: Doç. Dr. Dursun BALKAN

Genel Yayın Yönetmeni: Berkan Balpetek
Kapak ve Sayfa Tasarımı: Duvar Design
Baskı: Ekim 2020
Yayıncı Sertifika No: 16122
ISBN: 978-625-7767-65-1

© Duvar Yayınları
853 Sokak No:13 P.10 Kemeraltı-Konak/İzmir
Tel: 0 232 484 88 68

www.duvaryayinlari.com
duvarkitabevi@gmail.com

Baskı ve Cilt: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Ve Tic. Ltd.
İstanbul Cad. İstanbullu Çarşısı No:48/48-49
İskitler 06070 Ankara
Tel: 03123413667
Sertifika No:47865

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1
Hizmetkâr Liderliğin Örgütsel Vatandaşlık Davranışı, Görev Performansı ve Örgütsel Bağlılık ile Olan İlişkisinde Proaktif Kişiliğin Düzenleyici (Moderator) Etkisi **9**
Sema KOÇ
Doç. Dr. Adnan ÖZYILMAZ

Bölüm 2
Gurbet Şairi Ağabeyim Ağa Ağabacı Ve Vatan Bağı **27**
Afina BARMANBAY

Bölüm-3
Önyargı Temelli Nefret Suçları İle Bu Suçlara Yönelik Farklı Ülkelerdeki Yasal Uygulamalar **43**
Aslı Yayak

Bölüm-4
Modern Liderlikte Pozitif Yaklaşımlar **61**
Öğr. Gör. Dr. Didem ÖZTÜRK ÇİFTCİ

Bölüm-5
Basım Yayın Teknolojileri Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Bölümlerine İlişkin Algılarının Belirlenmesi **83**
Dr. Zafer Özomay
Dr. Öğr. Üyesi Elif Ural

Bölüm-6
Yarın: Serbest Cumhuriyet Fırkası Sonrası Dönemde Basında Bir Muhalefet Örneği **103**
Evrim Görmüş

Bölüm-7
Geçmişten Günümüze Suudi Arabistan'ın Dış Politikasının Askeri-Siyasi-Ekonomik Boyutu **117**
Girayalp Karakuş

Bölüm-8
Konut Kooperatiflerinin Kentleşmeye ve Bölgesel Kalkınmaya Etkileri: Ankara Bahçelievler Örneği **143**
Gülşah KARATAŞ
Murat ŞAHİN

Bölüm-9
Kriz Dönemlerinde Para Politikası Müdahaleleri: Covid-19 Dönemi Örneği **167**
Hakan ERYÜZLÜ

Bölüm-10
Küreselleşmenin Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkisi: Seçili Oecd Ülkeleri İçin Ekonometrik Bir Analiz **179**
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Kutbay
Arş. Gör. Elyasa Aksoy

Bölüm-11
Ekonomik Büyüme ve İnsani Gelişim İndeksi Arasındaki İlişki: OECD Ülkeleri Üzerine Bir Analiz **201**
Kurtuluş BOZKURT
M. Özgür YANARDAĞ

Bölüm-12
Sağlık Harcamaları Ve Ekonomik Büyüme: Oecd Ülkeleri İçin Bir Zaman Serisi Analizi **215**
Aytaç PEKMEZCİ
M. Özgür YANARDAĞ
Kurtuluş BOZKURT

Bölüm-13
Sağlık Harcamaları, İlaç Ve Gıda Sektörünün; İktisadi Büyüme İle İlişkisi: **231**
Türkiye Analizi
Dr. Levent AKSU

Bölüm-14
Zekâtın Vergi Teorisi Işığında İncelenmesi **291**
Murat Aydın

Bölüm-15
Öğretmenlerin, Afet ve Acil Durumdan Kaynaklanan Krizi Yönetebilme Becerileri Hakkındaki Görüşleri **311**
Dr. Öğr. Üyesi Nilay KARASAKAL,
Öğr. Gör. Fatma Ezgi ERBAŞ KELEBEK

Bölüm-16
Vergi Mahremiyetini İhlal Suçu **333**
Arş. Gör. Osman Kağan ERGÜR

Bölüm-17
Dilde Uzlaşım Ve Antik Yunan **345**
Pınar BİRLİK

Bölüm-18
Pazarlamama (Demarketing) **361**
Resul Öztürk

Bölüm-19
Turizm Eğitimi Alan Ön Lisans Öğrencilerinin Hizmet Kalitesi Algısının Belirlenmesi: Banaz MYO Örneği **375**
Dr. Öğr. Üyesi Veli Erdinç ÖREN
Öğr. Gör. Dr. Tuba ŞAHİN ÖREN

Bölüm-20
Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Kişilik Özellikleri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Atatürk Üniversitesi Turizm Fakültesi Örneği **393**
Zennube IŞIK
Mehmet Fatih IŞIK

Bölüm-21
Kırgız Basınında Yurttaş Gazeteciliği Uygulamaları ve Üniversite Öğrencilerinin Yurttaş Gazeteciliği Algıları **419**
Erdoğan AKMAN

Bölüm-22
E-Dönüşüm Sürecinde Kamu İdare Kurum ve Kuruluşları E-Fatura ile E-Defter Uygulamalarına Bütüncül Bir Yaklaşım **435**
Fatma Tektüfekçi

Bölüm-15

Öğretmenlerin, Afet ve Acil Durumdan Kaynaklanan Krizi Yönetebilme Becerileri Hakkındaki Görüşleri

Dr. Öğr. Üyesi Nilay KARASAKAL[1],

Öğr. Gör. Fatma Ezgi ERBAŞ KELEBEK[2]

1 Dr.Öğr.Üyesi, Kocaeli Üniversitesi, Kandıra MYO, nkaleli78@hotmail.com

2 Öğr.Gör., Kocaeli Üniversitesi, Kandıra MYO, erbasez@hotmail.com

Öz:

Afet ve acil durumların insanlar, binalar, altyapı ve ekonomi üzerindeki zararlı etkilerini azaltmak, bunlara yönelik hazırlıklı olmak, müdahale yöntemlerini ve anlayışlarını geliştirmek için yapılması gereken en temel adım, toplum bireylerinin Afet ve Acil Durum Yönetimi (AADY) konusundaki farkındalığını ve bilinç düzeylerini artırmaktır.

Bu noktada afet ve acil duruma hazırlık için yapılan eğitimler son derece önemlidir. Özellikle, okullarda savunmasız çocukları, gençleri olası bir afet veya acil durum esnasında koruyabilmek ve ortaya çıkan krizi yönetebilmek için, okullardaki eğitimcilerin afet ve acil durum yönetimi konusunda eğitilmeleri şarttır.

Kriz esnasında, eğitimcilerin krizi yönetebilmesi; en az zararla sürecin atlatılmasına olanak sağlayacaktır. Okullarda mutlaka afet ve acil durum eylem planlarının yapılması, farkındalık ve bilinç düzeylerinin arttırılması için politikalar belirlenmelidir. Bu politikaların uygulanmasında, afet, acil durum ve güvenli yaşam konulu eğitimlerin desteklenip yaygınlaştırılmasında devlet, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının da yer almaları gerekmektedir.

Yapılan bu çalışmayla, öğretmenlerinin afet ve acil durumdan kaynaklanan krizi yönetebilme becerileri hakkındaki görüşlerini tespit etmek amaçlanmaktadır.

Anahtar sözcükler: *Afet ve acil durum, afet ve acil durum yönetimi, kriz yönetimi, milli eğitim, öğretmen*

Abstract:

The most fundamental step that should be taken to reduce the harmful effects of danger, disaster and emergency on people, buildings, infrastructure and economy, and to improve the methods and understanding of intervention, is to increase the awareness and consciousness level of the community members about Disaster and Emergency Management (DAEM).

At this point, training for disaster and emergency preparedness is extremely important. In order to protect vulnerable children, young people in schools during a possible disaster or emergency, and to manage the resulting crisis, educators in schools must be trained in disaster and emergency management.

During the crisis, educators can manage the crisis; it will allow the process to be overcome with the least damage. Policies must be determined in order to make disaster and emergency action plans in schools and to raise awareness and consciousness levels. In the implementation of these policies, state, private sector and non-governmental organizations should be involved in supporting and disseminating trainings on disaster, emergency and safe living.

With this study, it is aimed to determine teachers' views on the ability to ma-

nage the crisis caused by the disaster and emergency situations.

Key Words: *Disaster and emergency, disaster and emergency management, crisis management, national education, teacher*

1.GİRİŞ

Afet ve Acil Durum Yönetimi(AADY); bilindiği gibi, toplulukların tehlikelere karşı zarar görebilirliğini azaltmak ve afetlerle baş edebilmek için gerekli tüm yönetimsel fonksiyonları kapsayan bir süreçtir. Bu süreçte, insanları tehlikelerden korumak, mevcut riskleri azaltmak, yani bir afetten ya da olaydan diğerine kadar yapılması gereken tüm çalışmalar yer almaktadır. Süreçte en temel amaç, tehlike, afet ve acil durumlarla başa çıkabilecek, bu kapasiteye sahip, daha az zarar görebilir ve daha güvenli topluluklar geliştirmeyi sağlamaktır.

Afet ve Acil Durumdan kaynaklanan krizlerin çözülmesinde, bilinçli ve eğitimli bireylerin, toplumların var olması, daha az zarar görme, can ve mal kayıplarının en aza inmesi açısından oldukça önem arz etmektedir. Toplumun her kesiminde afet ve acil durumlarla başa çıkabilmek adına farkındalık ve bilinç düzeylerinin arttırılmasına yönelik yapılacak her adım, afet esnasında ve sonrasında çıkabilecek krizin yönetilebilmesi için bir çözüm olacaktır.

Toplum içerisinde yaşanılacak her türlü afet ve acil durumlar açısından savunmasız ve dezavantajlı grup olarak düşünülebilecek çocuklar ve gençlerin korunması, özellikle okullarda alınacak önlemleri daha öncelikli konuma getirmektedir. Bu nedenle, okul yönetimleri ve tüm çalışanlarının afet eğitimlerine tabi tutulması ve yaşanılacak bir kaos ortamında krizi çözebilecek yetiye sahip olmaları gerekmektedir.

Öncelikle eğitimin önemini vurgulamak gerekir. Çünkü, geniş kitlelere ulaşabilmek açısından eğitim en etkili araçtır.

Eğitim; bireylerin farkındalık seviyelerinde, tutumlarında eleştirel düşünme yeteneklerinde ve problem çözme becerilerinde değişikliğe neden olur (1).

Kagawa'ya (2) göre; eğitim psikolojik ihtiyaçların karşılanmasını, bireylerin kendilerini daha iyi ifade etmelerini sağlar ve onları diğer bireylerle bütünleştirir.

Eğitim seviyesinin artmasıyla, bireylerin bedensel ve ruhsal sağlık durumları iyileşir. Eğitimli bireylerin eleştirel düşünme yetenekleri daha fazla gelişmiştir. Ayrıca eğitim, bireylerin karar verme sürecinde daha az yanlış karar vermelerini sağlamaktadır (3).

Genelllikle eğitimlerin amacı, maruz bulundukları tehlikelerden kaynaklanan riskler hakkında, halkın bilinç düzeyini arttırmak, bilgilendirme yoluyla toplumda afetlerlerden korunma davranışının gelişmesini ve yerleşmesini sağlamaktır.

Radyo, TV ve yazılı basını içeren medya kanallarıyla toplumu bilgilendirmelerinin yanı sıra, ilgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları ile eğitim kurumlarının afet eğitimleri bu bilinçlenme sürecine katkıda bulunacaktır (4).

Kişisel eğitimde; eğitim müdahalesi, bireylerin bilgi ve becerilerini artırmakta, algılarını ve inançlarını değiştirmektedir (5).

Afet eğitimi, eğitim alanındaki araştırmaların yeni bir koludur. Bu konu kakında, halkın eğitilmesini öngören pek fazla kaynak bulunmamaktadır. Fakat afetler için halkı hazırlamak için pedogojik alanlar sadece okula dayalı girişimler, halk bilgi kampanyaları değil, aynı zamanda toplumsal öğrenme, yetişkin eğitimi ve popüler kültürü kapsar. Aynı zamanda teknolojik gelişmelerle örneğin sosyal medya, halk gazetesi ve blog gibi, afetler hakkında bilgi giderek artmıştır (6).

Güvenlik eğitimi, güvenli bir gelişme, güvenli bir toplum, özellikle dirençli ve sürdürülebilir bir toplum için gereklidir (7).

Afet ve Acil Durum Yönetim anlayışı içerisinde, afet öncesi yönetim sürecini ifade eden 'Risk Yönetimi' aşamasının en önemli adımları; afet ve acil durumlara hazırlanmada, vatandaşın bilinçli hale getirilmesi ve eğitimler ile kişi, kurum, kent ve toplumun afetlere hazır ve güçlü hale getirilmesidir.

Afetleri korkulan bir durum olmaktan çıkartmak gerekmektedir. Bunun için ülke genelindeki tüm kurum ve kuruluşlar ile iş birliği içerisinde, toplumun bireylerini bilinçlendirmek, afetlere hazır hale getirmek ve farkındalıklarını arttırmak gerekmektedir. Tek çözüm; eğitimdir, ayrıca, bilinçlendirme çalışmaları, kampanyalar, yarışmalar, sergiler vb. etkinlikler ile belirlenen hedefe ulaşılabilecektir. Farkındalık ve duyarlılığının artırılması adına 'sürekli eğitim' misyonuyla hareket edilmesi gerekmektedir.

İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından, 2013›te hayata geçirilen «Afete Hazır Türkiye Bilinçlendirme ve Eğitim Projesi» kapsamında, 11 milyon 410 bin 418 kişiye afet eğitimi verilmiştir. Eğitimlerle vatandaşların yaşanılan bir afetin ardından, ilk 72 saate hazırlıklı hale getirilmesinin yanı sıra toplumda afet farkındalığının oluşturulması amaçlanmıştır (8).

Proje kapsamında verilen eğitimler, kurulan Afete Hazır Türkiye İzleme ve Değerlendirme Sistemi (AHATES) yazılımı üzerinden takip edilerek değerlendirme yapılmıştır. Özellikle çocuk ve gençlere afet bilinci kazandırmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı ile de protokol imzalanmıştır. Toplumun tüm kesimlerine ulaşabilmek için proje, "Afete Hazır Aile", "Afete Hazır Okul", "Afete Hazır İş Yeri" ve "Afete Hazır Gençler" isimlerinde alt kategorilere ayrılmıştır. Proje kapsamındaki eğitimler, illerdeki AFAD müdürlükleri aracılığıyla devam etmektedir (9).

Afet yönetimini, genel olarak afet öncesi ve afet sonrası dönem olmak üzere iki temel aşamaya ayırmak mümkündür. Afet öncesi yönetim; afetler ortaya çıkmadan önce yapılan çalışmaları kapsar. Bu süreçte yapılan hazırlık ve çalışmalar risk yönetimi olarak da ifade edilir. Risk yönetimi, afetlerin yaşatabileceği olası riskleri ortadan kaldırma ya da azaltma tedbirlerini kapsar. Afet sonrası yönetim; afetlerin gerçekleştiği anda ve afet sonrasında gerçekleştirilen faaliyetleri içerir. Bu aşamada gerçekleştirilen çalışmalar ise, kriz yönetimi olarak ifade edilir. Kriz yönetimi, afet anındaki ilk yardım ve kurtarma çalışmalarını içerir (10).

Risk yönetimi ve kriz yönetimi açısından genel olarak bir değerlendirme yapıldığında; afet yönetimini, öncesi ve sonrası temelinde dört ana evrede söylemek mümkündür (11);

1. Kayıp, zarar azaltma ve önleme
2. Afete hazırlık
3. Müdahale, ilk yardım ve kurtarma
4. İyileştirme ve yeniden yapılandırma

Kriz; köken olarak Yunanca'dan geçen bir kelime olup, pek çok insanın ölümüne veya zarar görmesine neden olan ciddi ve tehlikeli durum olarak ifade edilmektedir. Literatür içerisindeki tanımlarda ise; olağan düzeni bozan, topluma yönelik olumsuz sonuçlar doğurma olasılığı olan fiziksel, sosyal, ekonomik ve politik olayların meydana gelmesi halidir. Olağan sistemi ve toplumun temel değerlerini büyük ölçüde tehdit eden, zaman baskısı ve stres altında ciddi kararlar almayı gerektiren durumları kapsamaktadır (12).

Kriz Yönetimi ise; 'Krizleri meydana getiren olayları çok önceden tahmin ederek gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak, krizin oluşmasına neden olan özellikleri birbirinden ayırarak öğrenmek ve karşı tedbirlerini almak, krizi gerektiren durumlardan ders çıkartarak yeni atılımlar yaparak krizi fırsata çevirmek ve krizi fırsat bilerek kurumsal yapılandırmayı yeniden düzenlemek olarak' ifade edilebilir (13).

Bilindiği gibi, afet esnasında ve sonrasında ortaya çıkan kaos, kriz olarak tanımlanmaktadır. Kriz halleri, yönetim süreçlerinin mevcut ya da standart süreçlerden daha fazla önem kazandığı ve yönetimin, etkili yönetim olarak müdahale etmesi gereken ve bu ihtiyacın en yoğun duyulduğu anlardır. Bu dönemde, yönetim otoritesinden, en kısa zamanda, krizin hızlı değişen doğasına uygun karar alma faaliyetini yerine getirmesi beklenir. Çünkü afet kaynaklı kriz durumlarında en kilit olan faaliyet, afeti yaşayan insanların kurtarılması ve toplumun en kısa sürede normal hayatına dönmesi için kamu hizmetlerinin mümkün olduğunca erişilebilir ölçülerde sunulmasıdır.

Toplumun çeşitli kesimlerinde, bireylere ya da kurumlara ait afet deneyimleri

farklı olabilir. Bu deneyimlerin, afet yönetiminin etkinliliğini arttırmada kilit görev taşıdığı kesindir. Afet yönetiminin sürdürülebilir bir nitelik kazanması için, toplumun çeşitli kesimlerinin bu süreç içinde bulunması gerekmektedir. Bu ise, özellikle hassasiyetleri yüksek olan grupların afet yönetimi sürecine aktif olarak yer alması ve bu konuda güçlendirilmeleri ile sağlanabilir. İşte bu noktada sürecin sağlıklı ve güçlü bir şekilde ilerlemesinde temel çözüm yine 'Afet ve Acil Durum' konusunda yapılacak eğitimler olacaktır.

Vatandaşları daha küçük yaşlardan başlayarak afetle mücadele konusunda bilgilendirme kendilerini yaşadıkları bölgelerdeki olası doğal tehlikeler konusunda bilinçli hale getirecektir. Bu sayede alınan önlemlere ve sorumluların koyduğu kurallara uyma düzeyi artacaktır. Bu bilincin hayat boyu kazandırılması gerektiği düşünülünce burada eğitim kurumlarından sosyal dayanışma derneklerine, mülki idareden yerel yönetimlere kadar hemen her kuruma büyük görevler düşmektedir (14).

Yapılan bu çalışmayla, öğretmenlerinin afet ve acil durumdan kaynaklanan krizi yönetebilme becerileri hakkındaki görüşlerini tespit etmek amaçlanmaktadır.

2. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

2.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Araştırmada, 'İlköğretim ve lise öğretmenlerinin afet ve acil durumdan kaynaklanan krizi yönetebilme becerileri hakkındaki görüşlerini tespit etmek' amaçlanmaktadır.

Araştırmanın kapsamını, Kocaeli İli, İlçe Milli Eğitim okullarından tesadüfi seçilmiş, öğretmenler oluşturmaktadır. Toplam 650 katılımcı üzerinde anket uygulanmıştır.

2.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın yöntemi, nicel araştırma yöntemidir. Veri toplama yöntemi olarak, anket yöntemi kullanılmıştır.

2.3. Araştırmanın Problemleri

Araştırmanın problemleri aşağıda verilmiştir.

1. Öğretmenler, herhangi bir tehlike durumunda bilgi ve deneyimleri ile kendilerini koruyabilirler mi? Cinsiyet faktörü bu görüşte etkili midir?
2. Öğretmenler, Afet esnasında ve sonrasında yapılacak işlerle ilgili eğitim

almanın gerekliliğine inanıyorlar mı? Eğitim durumu bu görüşte etkili midir?

3. Daha önce herhangi bir afet yaşayanlar, herhangi bir tehlike durumunda bilgi ve deneyimleri ile kendilerini koruyabilirler mi? Daha önce afet yaşamak bu görüşte etkili midir?

4. Öğretmenler, doğal afetlerle mücadele için bu konuda çalışan bir Sivil Toplum Örgütü'ne üye olmanın gerekli olduğunu düşünüyorlar mı? Cinsiyet faktörü bu görüşte etkili midir?

5. Öğretmenler, afet ve acil durum yönetimi için bir planlama yapılması gerektiğini düşünüyorlar mı?

6. Öğretmenlerin bir afet ve acil durum planında bulunmak istedikleri süreçler neler? Cinsiyet faktörü bu görüşte etkili midir?

7. Öğretmenler, evlerinde bir afet ve acil durum yönetimi planı yapılması gerektiğini düşünüyorlar mı? Daha önce AADY hakkında eğitim almak bu görüşte etkili midir?

8. Öğretmenler, çalıştıkları kurumda, afet ve acil durum yönetimi için bir plan yapılması gerektiğini düşünüyorlar mı? Daha önce AADY hakkında eğitim almak bu görüşte etkili midir?

9. Daha önce afet yaşayanların evlerinde bir afet planı var mı?

10. Öğretmenler, çalıştıkları kurumda bir afet planına dahil olmak istiyorlar mı? Cinsiyet faktörü, eğitim faktörü ve yaş faktörü bu görüşte etkili midir?

2.4. Araştırmanın Bulguları

Bu çalışmada saha çalışması sonucunda elde edilen veriler SPSS 21 paket programı ve Microsoft Excel ile analiz edilmiştir. Bu kapsamda verilerin demografik değerlerle olan ilişkilerinin tespiti için genel olarak t testi ve ANOVA Testi uygulanmış ve elde edilen bulgular frekans dağılımları (n), ortalamalar (Ort) ve standart sapmalarla (s) birlikte özet tablolar şeklinde sunulmuştur. Çoklu karşılaştırmalar yapıldığında ise Tukey HSD testinden faydalanılmıştır.

Anket çalışması, %67,2 (437 kişi) kadın ve %32,8 (213 kişi) erkek olmak üzere toplam 650 katılımcı ile yapılmıştır. Anket çalışmasına katılanlara ilişkin diğer demografik özellikler Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo1. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin dağılım

		n	%
Cinsiyet	Erkek	213	32,8%
	Kadın	437	67,2%
Eğitim Durumu	Lisans	599	92,2%
	Lisans Üstü	51	7,8%
Yaş	18-26	12	1,8%
	27-35	215	33,1%
	36-44	238	43,5%
	45 ve üstü	140	21,5%
İkametgah Yılı	1 yıldan az	49	7,5%
	1-5 yıl	151	23,2%
	6-10 yıl	143	22,0%
	11-15 yıl	104	16,0%
	15 yıl ve üstü	203	31,3%

Katılımcıların herhangi bir tehlike durumunda bilgi ve deneyimleri ile kendilerini koruyabilme durumları tablo2'de gösterilmiştir. Bu durumda katılımcıların % 55'i kendilerini koruyabileceğini ifade etmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların herhangi bir tehlike durumunda bilgi ve deneyimleri ile kendi kendilerini koruyabilme durumları

	f	%
Kendi kendimi kesinlikle koruyabilirim	**35**	**5**
Kendi kendimi koruyabilirim	**326**	**50**
Kararsızım	246	38
Koruyamam	38	6
Kesinlikle Koruyamam	5	1
Toplam	650	100

Ayrıca cinsiyet faktörüne göre kadın ile erkek katılımcılar arasında, herhangi bir tehlike durumunda bilgi ve deneyimleri ile kendilerini koruyabilme durumlarına bakıldığında tablo3'deki sonuca ulaşılmıştır.

Tablo3. Cinsiyet faktörüne göre katılımcıların herhangi bir tehlike durumunda bilgi ve deneyimleri ile kendilerini koruyabilme durumlarının karşılaştırılması

		Ort	s
Cinsiyet	Kadın	3,44	0,710
	Erkek	3,74	0,705
	p	**0,000**	

Cinsiyet faktörü ele alındığında erkeklerin kadınlara göre herhangi bir tehlike durumunda bilgi ve deneyimleri ile kendilerini daha fazla koruyabildikleri görülmektedir. Aralarında anlamlı bir fark bulunmaktadır. (p=0,000)

Katılımcıların afet esnasında ve sonrasında yapılacak işlerle ilgili eğitim almayı gerekli görme durumları ise tablo4'de verilmiştir. Tabloya göre, katılımcıların %95'i afet esnasında ve sonrasında eğitim almanın gerekli olduğunu düşünmektedir.

Tablo 4. Katılımcıların afet esnasında ve sonrasında eğitim almayı gerekli görme durumları

	f	**%**
Evet	619	95
Hayır	31	5
Toplam	650	100

Katılımcıların, afet esnasında ve sonrasında yapılacak işlerle ilgili eğitim almanın gerekliliğine inanıp inanmaları, eğitim düzeylerine göre değerlendirildiğinde, lisans ve lisans üstü eğitimi olarak aralarında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p=0,768) Bu sonuçta tablo5'te verilmiştir.

Tablo5. Eğitim faktörüne göre afet esnasında ve sonrasında eğitim almayı gerekli bulma durumlarının karşılaştırılması

Ort			
		s	
Eğitim Durumu	Lisans	1,05	0,215
	Lisansüstü	1,04	0,196
	p	0,768	

Daha önce herhangi bir afet yaşayanların, bir tehlike durumunda bilgi ve deneyimleri ile kendilerini koruyabilme durumları da tablo6'da verilmiştir. Tabloya göre daha önce afet yaşayanların %58'i bir tehlike durumunda kendini koruyabileceğini ifade etmiştir.

Tablo 6: Daha önce herhangi bir afet yaşayanların, bir tehlike durumunda bilgi ve deneyimleri ile kendi kendilerini koruyabilme durumları

	f	**%**
Kendi kendimi kesinlikle koruyabilirim	**21**	**6**
Kendi kendimi koruyabilirim	**189**	**52**
Kararsızım	130	36
Koruyamam	20	5
Kesinlikle Koruyamam	3	1
Toplam	363	100

Herhangi bir tehlike durumunda bilgi ve deneyimleri ile kendilerini koruyabilme konusunda daha önce afet yaşayanlar ile yaşamayanlar arasında bir karşılaştırma yapıldığında ise anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p=0,235) Bu sonucu da tablo7'de görmek mümkündür.

Tablo7. Afet yaşayan ile afet yaşamayan katılımcıların, bir tehlike durumunda kendilerini koruyabilme durumlarının karşılaştırılması

Ort		s	
Daha önce afet yaşayanlar	Evet	3,57	0,215
	Hayır	3,50	0,196
	p	0,235	

Katılımcıların doğal afetlerle mücadele için, bu konuda çalışan bir Sivil Toplum Kuruluşu'na üye olunmayı gerekli görme durumları tablo8'de verilmiştir. Tabloya göre, katılımcıların %72'si bir STK'na üye olmayı gerekli görmektedir.

Tablo 8. Katılımcıların afetle mücadele için bir stk'na üye olunmayı gerekli görme durumları

	f	**%**
Evet	**466**	**72**
Hayır	184	28
Toplam	650	100

Katılımcıların doğal afetlerle mücadele için, bu konuda çalışan bir Sivil Toplum Kuruluşu'na üye olma konusundaki düşünceleri cinsiyetlerine göre değerlendirildiğinde ise; kadın ve erkek katılımcıların aralarında anlamlı bir fark bulunmaktadır. (p=0,031) Kadınlar, erkeklere göre doğal afetlerle mücadele için bu konuda çalışan bir Sivil Toplum Kuruluşu'na üye olmanın gerekli olduğunu daha fazla düşünmektedirler. Bu sonucu tablo9'da görmek mümkündür.

Tablo9. Cinsiyet faktörüne göre katılımcıların doğal afetlerle mücadele için bu konuda çalışan bir sivil toplum kuruluşu'na üye olunmayı gerekli görme durumlarının karşılaştırılması

		Ort	
		s	
Cinsiyet	Kadın	1, 31	0,463
	Erkek	1,23	0,422
	p		**0,031**

Katılımcıların, afet ve acil durum yönetimi için bir planlama yapılması konusundaki görüşleri tablo10'da verilmiştir. Katılımcıların %93'ü bir afet planı yapılması gerektiğini düşünmektedir.

Tablo 10. Katılımcıların afet ve acil durum yönetimi için bir planlama yapılması konusundaki görüşleri

	f	**%**
Kesinlikle yapılmalı	**428**	**66**
Yapılmalı	**178**	**27**
Kararsızım	8	2
Yapılmamalı	4	1
Kesinlikle yapılmamalı	32	4
Toplam	650	100

Katılımcıların, afet ve acil durum yönetimi için bir planlama yapılması gerektiğini konusundaki düşünceleri cinsiyetlerine göre değerlendirildiğinde aralarında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p=0,830) Tablo11'de bu sonuçları görmek mümkündür.

Tablo11. Cinsiyet faktörüne göre katılımcıların bir afet planı yapılması konusundaki görüşlerinin karşılaştırılması

Ort			
		s	
Cinsiyet	Kadın	4,48	0,973
	Erkek	4,50	0,904
	p	0,830	

Katılımcıların, afet ve acil durum yönetimi için bir planlama yapılması gerektiğini konusundaki düşünceleri eğitim düzeylerine göre değerlendirildiğinde, lisans ve lisans üstü eğitimi alanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p=0,903) Tablo12'de bu sonuçları görmek mümkündür.

Tablo12. Eğitim faktörüne göre katılımcıların bir afet planı yapılması konusundaki görüşlerinin karşılaştırılması

Ort			
		s	
Eğitim Durumu	Lisans	4,49	0,039
	Lisansüstü	4,47	0,138
	p	0,903	

Katılımcıların, afet ve acil durum yönetimi için bir planlama yapılması gerektiğini konusundaki düşünceleri yaşlarına göre değerlendirildiğinde ise aralarında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p=0,053) Sonucu tablo13'de görmek mümkündür.

Tablo13. Yaş faktörüne göre katılımcıların bir afet planı yapılması konusundaki görüşlerinin karşılaştırılması

Ort			
		s	
Yaş	18-26	4,25	1,138
	27-35	4,48	0,956
	36-44	4,58	0,831
	45 yaş ve üstü	4,32	1,121
	p	0,053	

Katılımcıların, bir afet ve acil durum planında bulunmak istedikleri süreçler tablo14'de gösterilmiştir. Tabloya göre katılımcıların %43'ü koruma, %24'ü ilk yardım, %22'si arama kurtarma ve %11'i müdahale süreçlerinde yer almak istediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 14. Katılımcıların afet ve acil durum planında görev almak istedikleri süreçler

	f	**%**
Müdahale	71	11
Koruma	278	43
Arama kurtarma	142	22
İlk yardım	159	24
Toplam	650	100

Katılımcıların, bir afet ve acil durum planında bulunmak istedikleri süreçler ile ilgili olarak cinsiyet (p=0,636) ve yaş (p=0,699) faktörlerine göre bir karşılaştırma yapıldığında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu sonuçları tablo15 ve tablo 16'da görmek mümkündür.

Tablo 15. Katılımcıların cinsiyet faktörüne göre afet ve acil durum planında görev almak istedikleri süreçlerin karşılaştırılması

		Ort	s
Cinsiyet	Kadın	4,26	0,782
	Erkek	4,28	0,721
	p	0,839	

Tablo 16. Katılımcıların yaş faktörüne göre afet ve acil durum planında görev almak istedikleri süreçlerin karşılaştırılması

		Ort	s
Yaş	18-26	2,58	0,996
	27-35	2,60	0,961
	36-44	2,56	0,971
	45 yaş ve üstü	2,68	1,006
	P	0,699	

Katılımcıların, evlerinde bir afet ve acil durum yönetimi planı olması gerektiği konusundaki görüşleri tablo17'de verilmiştir. Tabloya göre, katılımcıların %92'si evlerinde bir afet planı olması gerektiğini düşünmektedir.

Tablo 17. Katılımcıların evlerinde bir afet ve acil durum planı olması gerektiği konusundaki görüşleri

	f	**%**
Kesinlikle olmalı	**255**	**39**
Olmalı	**348**	**53**
Kararsızım	25	4
Olmamalı	11	2
Kesinlikle olmamalı	11	2
Toplam	650	100

Evlerinde bir afet planı olması gerektiğini düşünenlerin, evlerinde afet planlarının olup olmadığına dair sonuçlar ise tablo18'de verilmiştir. Tabloya göre, katılımcıların %84'ünün evinde bir afet planı yoktur.

Tablo 18. Katılımcıların evlerinde bir afet ve acil durum planına sahip olma durumları

	f	**%**
Evet	99	16
Hayır	504	84
Toplam	603	100

Bir önceki tablo ile karşılaştırıldığında katılımcıların %92'si evlerinde bir afet planı olması gerektiğini düşünmekte, ancak bu düşünenlerin %84'ü bu düşüncesini yerine getirmemektedir.

Katılımcıların çalıştıkları kurumda, bir afet ve acil durum yönetimi planı olması gerektiği konusundaki görüşleri tablo19'da verilmiştir. Katılımcıların %97'si çalıştıkları kurumda bir afet planı olması gerektiğini düşünmektedir.

Tablo 19. Katılımcıların çalıştıkları kurumda bir afet ve acil durum planı olması gerektiği konusundaki görüşleri

	f	**%**
Kesinlikle olmalı	**462**	**71**
Olmalı	**168**	**26**
Kararsızım	5	.5
Olmamalı	4	.5
Kesinlikle olmamalı	11	2
Toplam	650	100

Katılımcıların çalıştıkları kurumda bir afet planlarının olup olmadığına dair sonuçlar tablo20'de verilmiştir. Tabloya göre, %22'sinin çalıştıkları kurumda bir afet planı olup olmadığına dair fikri yoktur.

Tablo 20. Katılımcıların çalıştıkları kurumda bir afet ve acil durum planına sahip olma durumları

	f	**%**
Evet	472	73
Hayır	33	5
Fikrim yok	145	22
Toplam	650	100

Daha önce afet yaşayan katılımcıların evlerinde bir afet planı olup olmadığına dair sonuçlar tablo21'de verilmiştir. Tabloya göre, daha önce afet yaşayan katılımcıların %82'sinin evinde bir afet planı maalesef bulunmamaktadır.

Tablo 21. Daha önce afet yaşayan katılımcıların evlerinde bir afet ve acil durum planına sahip olma durumları

	f	**%**
Evet	65	18
Hayır	298	82
Toplam	363	100

Katılımcıların çalıştıkları kurumda bir afet planına dahil olmak isteyip istemediklerine dair görüşleri tablo22'de verilmiştir. Tabloya göre, katılımcıların sadece %23'ü çalıştıkları kurumda bir afet planına dahildir.

Tablo 22. Katılımcıların çalıştıkları kurumdaki afet planına dahil olma taleplerine dair görüşleri

	f	**%**
Kesinlikle isterim	73	11
İsterim	280	44
Kararsızım	92	14
İstemem	48	7
Kesinlikle istemem	6	1
Zaten dahilim	**151**	**23**
Toplam	650	100

Katılımcıların plana dahil olma talepleri, yaş faktörüne göre değerlendirildiğinde ise 27-35 yaş aralığı ile 45 yaş ve üstü arası katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. (p=0,007) 45 yaş ve üstü katılımcılar, çalıştıkları kurumda bir afet planına dahil olmak istemektedirler. Bu sonuçları tablo 23'de görmek mümkündür.

Tablo 23. Katılımcıların yaş faktörüne göre çalıştıkları kurumda bir afet planına dahil olma taleplerinin karşılaştırılması

Ort			
		s	
Yaş	18-26	3,75	1,055
	27-35	4,07	1,201
	36-44	4,31	1,198
	45 yaş ve üstü	4,48	1,278
	p	0,007	

Son olarak, katılımcılara kendilerini olası bir depreme hazır hissedip hissetmedikleri sorulmuş ve verilen cevaplar tablo24'te gösterilmiştir.

Tablo 24. Katılımcıların olası bir depreme karşı kendilerini hazır hissetme durumlarına dair görüşleri

	f	**%**
Kesinlikle hazır hissediyorum	10	1
Hazır hissediyorum	87	13
Kararsızım	127	20
Hazır hissetmiyorum	286	**44**
Kesinlikle hazır hissetmiyorum	140	**22**
Toplam	650	100

Tablo 24'e göre, katılımcıların %66'sı olası bir depreme karşı kendilerini hazır hissetmediklerini belirtmişlerdir.

3. Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak genel bir değerlendirme yapıldığında şu sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir;

- Katılımcıların (Öğretmenlerin) %55'i deprem, yangın, gaz kaçağı, terör, savaş hali, kazan patlaması, sel gibi tanımlanan tehlike durumlarında kendi kendilerini koruyabileceklerini belirtmişlerdir. Ayrıca kadın-erkek karşılaştırılması yapıldığında ise, erkeklerin kadınlara oranla daha fazla kendilerini koruyabilecekleri görülmüştür. Yukarıdaki orana bakıldığında öğretmenlerin %45'inin ise kararsız ya da kendilerini koruyamayacakları sonucuna varılacaktır. Okullarda öğrencileri yaşanılan bir afet ya da acil durum esnasında sakinleştirmek, kriz sürecini yönetmek ve can güvenliğini koruyabilmek adına tüm öğretmenlerin sürece hakim olması şarttır. Dolayısıyla %45'lik bir oran yüksektir ve üzücüdür. Süreci yönetme noktasında yeniden eğitim ve uygulamalarla öğretmenleri olası bir krize karşı hazır hale getirmek gereklidir.
- Afet esnasında ve sonrasında eğitim almanın gerekli olduğu düşünenlerin sayısı %95'tir. 'Eğitimcinin eğitimi' stratejisinden hareketle öğretmenlerin eğitim sürecini desteklemesi ve gerekli görmesi son derece memnun edici bir sonuçtur.
- Daha önce afet yaşayanların, deprem, yangın, gaz kaçağı, terör, savaş hali, kazan patlaması, sel gibi tanımlanan tehlike durumlarında kendi kendilerini

koruyabilme hususunda verdikleri cevaplara göre bu katılımcıların %58'i kendilerini koruyabileceklerini ifade etmişlerdir. Halbuki, afet yaşayanların kendilerini afet esnasında ve sonrasında yaşanan krize hazırlamış olması gerekir. Yaşanılan afetlerden eksikleri tespit edip, bireysel ve kurumsal olarak önlem almak, hazırlıklı olmak mutlak gereklidir.

- Öğretmenlerin %72'si, doğal afetlerle mücadele eden bir STK'na üye olmak gerektiğini düşünmektedir. Hatta, kadınlar erkeklere oranla bu üyeliği daha gerekli bulmaktadır.
- Öğretmenlerin %93'ü afet ve acil durum ile mücadele edebilmek için bir afet eylem planının olması gerektiğini düşünmekte hatta %92'si ev afet eylem planı, %97'si de kurum afet eylem planı olması gerektiğini düşünmektedir. Maalesef düşünmelerine rağmen, %84'ünün evinde bir afet eylem planı yoktur. %22'sinin ise çalıştığı kurumda bir plan olup olmadığına dair fikri yoktur. Hatta, daha önce afet yaşayanların %82'sinin evinde bir afet eylem planı yoktur. %23'ü çalıştığı kurumda afet eylem planına dahildir, %14'ünün planda olduğuna dair fikri bile yoktur. Sonuç olarak, evde ve çalıştıkları kurumda afet eylem planı olması gerektiğini düşünmelerine rağmen uygulama da bunu gerçekleştirmemek çelişkili bir durumdur. Sadece öğretmenlerin değil tüm toplum bireylerinin hatta tüm kurumların 'Afet ve Acil Durum Planları'nın olması şarttır. Krizin yönetilebilmesi için, afet esnasında ve sonrasında oluşabilecek kaosların çözülebilmesi için ilk yapılması gereken işlerin başında, bu planların oluşturulması gerekmektedir. Devletin bu konuda özellikle bireylere yasal bir zorunluluk getirmesi, takip edip denetlemesi, afet ya da acil durumdan kaynaklı yaşanılacak bir krizin olumsuz etkilerini bertaraf edebilecek fırsatı topluma karşı sağlamış olacaktır.
- Çalıştıkları kurumda afet eylem planına dahil olmak isteyenlerin öncelikle 45 yaş ve üstü oldukları da analizlerde görülmektedir. Özellikle 27-35 yaş aralığında olanlara oranla, 45 yaş ve üstü olanlar daha fazla bir plana dahil olmak istemektedirler.
- Öğretmenlerin yaşanılan krizin çözülebilmesi hususunda afet ve acil durum planı içerisinde dahil olmak istedikleri süreçlere bakıldığında ise; %43'ü koruma, %24'ü ilk yardım, %22'si arama kurtarma ve %11'i müdahale aşamasında olmak istemektedir. Öğretmenlerin başta kendilerini ve öğrencilerini yaşanılan bir kriz ortamında koruyabilmeleri açısından, %43'lük oranın daha yüksek seviyelere çıkarılması esastır. Bu konuya yönelik olarak okullarda daha fazla uygulamalar, afet bilincini arttırıcı görseller, kampanyalar, film gösterisi, iş başında eğitim gibi uygulamaların gerçekleştirilmesi gerekmektedir.
- Okullarda yaşanabilecek ve etkisi ciddi anlamda yüksek olabilecek afet ve acil durum olarak, deprem düşünüldüğünde katılımcılara olası bir depreme karşı kendilerini hazır hissedip hissetmedikleri sorulduğunda, maalesef %66'sı

hazır hissetmediğini dile getirmiştir. Kendisini hazır hissetmeyen bir bireyin, başkalarını koruyabilme ve krizi yönetebilme noktasında yapacağı girişimler veya müdahaleler doğal olarak eksik kalacaktır. Bu yüzden afet ve acil durum yönetimi açısından, okullarda yaşanılacak krizlerin yönetilebilmesi için, başta okul yöneticileri olmak üzere tüm öğretmenlerin, 'eğitimcinin eğitimi' stratejisinden hareketle sürekli olarak bu konuda eğitilmesi, eğitimin yeterli olup olmadığına dair denetlenmesi, bilinç düzeyinin arttırılmasına yönelik çözümlerin uygulanması ve ev, işyeri gibi mekanlar için afet eylem planlarının oluşturtulması gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve Gençlik ve Spor Bakanlığı iş birliği çerçevesinde, halk eğitim merkezlerinde görev yapan 877 öğretmene yönelik 'Birey ve Aileler İçin Afet Bilinci 1 Eğitmen Eğitimi' düzenlenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen 81 il ve 950 ilçeden bin 250 milli eğitim müdürlüğü personeline yönelik Antalya'da 'Okul Afet ve Acil Durum Planları Hazırlama Eğitimi' verilmiştir. 81 ilde belirlenen 2 bin 348 öğretmene de çeşitli zamanlarda 'Okul Afet Bilinci Eğitmen Eğitimi' verilmiştir (15). Bu sayının daha da arttırılması şüphesiz ki daha olumlu sonuçlar doğuracaktır.

Kaynaklar

1. Asharose, Saizen, I., & Sasi, P. K. C. Awareness Workshop As An Effective Tool And Approach For Education İn Disaster Risk Reduction: A Case Study From Tamil Nadu. India. Sustainability. 2015; 7(7): 8965-84.
2. Kagawa, F. Emergency Education: A Critical Review Of The Field. Comparative Education. 2005; 41(4): 487-503.
3. Cutler, D. & lleras-Muney, A. Education And Health: Evaluating Theories And Evidence. Nber Working Paper. 2006; 12352: 1-37.
4. Erkan, B. & Özmen, B. & Güler, H. Türkiye'de Afet Zarar Azaltımını Sürdürülebilir Eğitimle Sağlamak. 1.Türkiye Deprem Mühendisliği Ve Sismoloji Konferansı; 11-14 Ekim 2011;Odtü -Ankara
5. Forrester, I. T. & Mayaka, P. & Brown-Fraser, S. & Dawkins, N. & Rowel, R. & Sitther, V. Earthquake Disaster Resilience: A Framework For Sustainable Gardening İn Haiti's Vulnerable Population. Journal Of Hunger & Environmental Nutrition. 2016; 12(1): 136-45.
6. Preston, J. Disaster Education 'Race, Equity And Pedagogy'. UK: University Of East London; 2012.
7. Kitamura, Y. The Possibility Of Holistic Safety Education In Japan: From The Perspective Of Education For Sustainable Development (Esd). Inter-

national Association Of Traffic And Safety Sciences. 2014; 38(1): 40-7.
8. Afete hazır Türkiye (İnternet). (10.07.2020 tarihinde erişildi). Erişim adresi: https://www.afad.gov.tr/afete-hazir-turkiye
9. 11 Milyondan fazla kişiye afet eğitimi verildi (İnternet). (10.07.2020 tarihinde erişildi). Erişim adresi: https://www.trthaber.com/haber/turkiye/11-milyondan-fazla-kisiye-afet-egitimi-verildi-393305.html
10. Önder Ö. & Yaman M. Afet Yönetimi. 1. Baskı. Bursa: Ekin Yayınevi; 2017.
11. Akyel R. Kaynakla Afet Yönetim Sistemi: Türk Afet Yönetiminde Karşılaşılan Sorunların Tespit Ve Çözümüne İlişkin Bir Araştırma Doktora Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi, FBE; 2007.
12. Taşkın H. Afet ve Acil Durumu Yönetiminde İtfaiyenin Rolü Ve Yeri Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, FBE; 2012.
13. Yaylacı C. Türkiye'deki Afet Ve Acil Durum Yönetimi Uygulamaları: Bir Alan Araştırması Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Gelişim Üniversitesi, SBE; 2015.
14. Turan, İ. & Kartal, A. İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Doğal Afetler Konusu İle İlgili Kavram Yanılgıları. Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (Kefad). 2012; 13(3): 67-81.
15. Antalya'da Birey ve Aileler İçin Afet Bilinci 1 Eğitimi. (İnternet). (10.07.2020 tarihinde erişildi). Erişim adresi: http://www.hurriyet.com.tr/antalyada-birey-ve-aileler-icin-afet-bilinci-1-egitmen-egitimi-37258345